

УДК [336.02:330.34] 339.9

DOI: 10.25140/2411-5215-2020-2(22)-168-177

Вікторія Вовк

**ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ ЯК ДЕТЕРМІНАНТИ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ВПЛИВУ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

Виктория Вовк

**ФОРМИРОВАНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ФИНАНСОВОЙ ПОЛИТИКИ
КАК ДЕТЕРМИНАНТЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ В УСЛОВИЯХ
ВОЗДЕЙСТВИЯ ГЛОБАЛИЗАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ**

Victoria Vovk

**FORMATION OF STATE FINANCIAL POLICY AS DETERMINANT
OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT UNDER THE IMPACT
OF GLOBALIZATION PROCESSES**

У статті досліджено сутність глобалізації та особливості впливу глобалізаційних процесів на розвиток суспільства. Враховуючи, що еволюція сутності поняття «глобалізація» відбувалася внаслідок зміни поглядів на рівень охоплення глобалізаційними процесами сфер суспільного життя (економіка, культура, політика, екологія, управління тощо), визначено сучасні тенденції глобалізаційних процесів. Систематизовано наукові підходи до визначення сутності поняття «сталій розвиток» та досліджено взаємозв'язок його основних детермінант (економічні, соціальні, екологічні та політичні). Особливу увагу приділено державній фінансовій політиці як однієї з детермінант забезпечення сталого розвитку в умовах глобалізації. На основі узагальнення наукових підходів запропоновано авторське визначення сутності категорії «державна фінансова політика» та обґрунтовано перспективи гармонізованого формування державної фінансової політики як детермінанти сталого розвитку в умовах глобалізації.

Ключові слова: глобалізація; сталій розвиток; детермінанти сталого розвитку; державна фінансова політика; механізм реалізації державної фінансової політики сталого розвитку.

Табл.: 2. Рис.: 1. Бібл.: 22.

В статье исследована сущность глобализации и особенности влияния глобализационных процессов на развитие общества. Учитывая, что эволюция сущности понятия «глобализация» происходила вследствие изменения взглядов на уровень охвата глобализационными процессами сфер общественной жизни (экономика, культура, политика, экология, управление и т.п.), определены современные тенденции глобализационных процессов. Систематизированы научные подходы к определению сущности понятия «устойчивое развитие» и исследована взаимосвязь его основных детерминант (экономические, социальные, экологические и политические). Особое внимание уделено государственной финансовой политике как одной из детерминант обеспечения устойчивого развития в условиях глобализации. На основе обобщения научных подходов предложено авторское определение сущности категории «государственная финансовая политика устойчивого развития» и обоснованы перспективы гармонизированного формирования государственной финансовой политики как детерминанты устойчивого развития в условиях глобализации.

Ключевые слова: глобализация; устойчивое развитие; детерминанты устойчивого развития; государственная финансовая политика; механизм реализации государственной финансовой политики устойчивого развития.

Табл.: 2. Рис.: 1. Библ.: 22.

The article examines the essence of globalization and features of the impact of globalization processes on the development of society. Given that the evolution of the concept of "globalization" has been occurring as a result of changes in views on the level of coverage of the spheres of public life by globalization processes (economy, culture, politics, ecology, management, etc.), the current trends in globalization processes have been identified. Scientific approaches to defining the concept of "sustainable development" have been systematized, and the relationship of its main determinants (economic, social, ecologic and political) has been investigated. Special attention is paid to the state financial policy as one of the determinants of ensuring sustainable development in the context of globalization. On the basis of generalization of scientific approaches, the author's definition of the category of "state financial policy of sustainable development" has been proposed, and the prospects for harmonized formation of state financial policy as a determinant of sustainable development under the conditions of globalization have been substantiated.

Keywords: globalization, sustainable development; determinants of sustainable development; state financial policy; mechanism for implementing the state financial policy for sustainable development.

Table: 2. Fig.: 1. References: 22.

JEL Classification: G18; Q56

Постановка проблеми. Активізація глобалізаційних процесів у світі, які супроводжуються посиленням інтеграційних процесів та зростанням міжнародного співробітництва в усіх галузях суспільного життя, зокрема, виробництві, торгівлі й фінансового посередництва, спостерігається зростання фінансових потоків та стирання транснаціональних кордонів руху товарів та капіталу. Для України, стратегія якої офіційно спря-

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

мована на європейську інтеграцію як головний пріоритет короткострокової та довгострокової внутрішньої та зовнішньої політики, головним завданням є підвищення ефективності державної фінансової політики для забезпечення економічного й соціального розвитку країни та переходу до інноваційної моделі зростання національної економіки. Сучасні виклики, які постали перед світовою економікою, зумовили необхідність переходу від панівної моделі сучасного розвитку, яка визначає природні ресурси як джерело сировини для виробництва різних товарів, до моделі сталого розвитку, яка побудована на концепції сталого економічного розвитку і передбачає збалансоване врахування економічних, соціальних та екологічних потреб суспільства. Визначення на Саміті ООН зі сталого розвитку ключових напрямів розвитку країн, та ухвалення Цілей сталого розвитку, адаптація яких до реалій України була забезпечена шляхом формування Стратегії сталого розвитку України до 2030 року. Зазначена стратегія встановлює цілісну систему стратегічних та операційних цілей переходу до інтегрованого економічного, соціального та екологічного розвитку України до 2030 року [15], що зумовлює потребу в модернізації державної фінансової політики відповідно до нових стратегічних цілей, завдань та настанов щодо забезпечення суспільного прогресу. За цих обставин, дослідження особливостей впливу глобалізаційних процесів на процеси формування державної фінансової політики як детермінанти сталого розвитку України є актуальним питанням як у науковому, так і у практичному аспектах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні тенденції глобалізації досліджувалися в роботах закордонних та вітчизняних учених, а саме: В. Андрушенка, І. Валлерстайна, А. Гальчинського, Г. Креміна, В. Кузнецова, Р. Робертсона, О. Панаріна, Дж. Сороса, Ю. Шишкова та ін.

Дослідженню проблем сталого розвитку присвячені праці таких вітчизняних науковців, як М. Блауг, В. Геєць, Б. Данилишин, С. Дорогунцов, В. Залуцький, М. Згуровський, О. Кулініч, Л. Мельник, В. Шевчук та ін.

Механізми формування та реалізації державної політики знайшли своє відображення в роботах І. Адаменка, А. Даниленка, І. Запаріна, М. Крупки І. Чугунова, С. Шевріна та ін.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість ґрунтовних досліджень щодо визначення сутності категорій «державна фінансова політика» та «сталий розвиток», розробки теоретичних аспектів та практичних механізмів реалізації державної фінансової політики та підвищення її ефективності в умовах глобалізації, спостерігається відсутність комплексного бачення концептуальних підходів до обґрунтування перспектив гармонізованого формування державної фінансової політики як детермінанти сталого розвитку в умовах глобалізації.

Метою статті є висвітлення останніх тенденцій глобалізації, визначення сутності поняття «сталий розвиток» та обґрунтування теоретико-методологічних засад формування державної фінансової політики як детермінанти сталого розвитку в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу. Кінець ХХ – початок ХХІ ст. характеризуються посиленням трансформаційних процесів у всіх сферах суспільного життя внаслідок формування нового глобального простору. Глобалізаційні процеси зумовили не лише зростання міжнародного співробітництва в галузях виробництва, торгівлі товарами й послугами, створення єдиного інформаційного простору, стирання міжнародних кордонів руху капіталів, зміну культурних та релігійних цінностей, а і зростання загроз для національних економік країн-учасниць. Для України, яка проголосила та реалізує євроінтеграційний вектор зовнішньої політики, динамічний розвиток зазначених процесів зумовлює необхідність вирішення низки питань, пов'язаних із формуванням механізмів підвищення соціально-економічного зростання країни та добробуту населення.

В економічній науці поняття «глобалізація» було введено в науковий обіг у 1983 році професором Гарвардської школи бізнесу Теодором Левітом у статті, опублікованій для «Гарварду бізнес ревію», яким він визначив феномен злиття ринків окремих продуктів, що виробляються великими багатонаціональними корпораціями [16].

Еволюція сутності поняття «глобалізація» відбувалася внаслідок зміни поглядів на рівень охоплення глобалізаційними процесами сфер суспільного життя (економіка, культура, політика, екологія, управління тощо), особливості її прояву (посилення доступу до міжнародних ринків капіталу, розвиток інновацій, технологій, цифровізація суспільства та підвищення ролі інформації, збільшення обсягів міжнародної торгівлі товарами та послугами, міграція робочої сили та ін.), наслідки (посилення залежності національних економік країн-учасниць, створення нового загальносвітового порядку, за якого повноваження і легітимність національних держав практично нівелюються, уповільнення зростання і загроза економічного спаду, поширення кризових явищ, екологічних катастроф, інтенсифікація всесвітніх соціальних відносин тощо).

Систематизуючи чисельні публікації з проблеми глобалізації [1; 6; 18; 19] можна дійти висновку, що глобалізація як суспільне явище, феномен, невід'ємний процес суспільно-економічного розвитку формує підґрунтя для створення нового загальносвітового порядку, за якого розмиваються національні кордони внаслідок пошуку прибуткових сфер відтворення капіталу в усіх його формах, практично нівелюються повноваження і легітимність національних держав, посилюється роль і вплив транснаціональних корпорацій, змінюється геополітичний світоустрій у бік створення гомогенного господарського світового порядку. Прискорення глобалізаційних процесів розвитку світової економіки, які супроводжуються загостренням кризових явищ, та посилення конкурентної боротьби за ресурси, зумовили необхідність зміни парадигми господарювання, в основу якої було покладено концепцію сталого розвитку.

Як зазначають С. Шкарлет, М. Дубина, О. Грубляк та А. Жаворонок, поширення світової фінансової кризи 2007–2008 рр. мало негативні наслідки і для країн Центральної та Східної Європи протягом тривалого періоду, внаслідок чого спостерігається зниження рівня стабільності фінансових систем цих країн. Зокрема, протягом 2009–2015 рр. коефіцієнт дефіциту ВВП над його нормативними значеннями в багатьох державах цієї групи перевищив його оптимальне значення, встановлене на рівні 3,0 %. У деяких країнах Центральної та Східної Європи спостерігались боргові кризи 2008–2010 рр., які мали дуже негативний вплив на їх економічний розвиток (Румунія, Словаччина, Польща, Словенія, Україна) [22].

В економічній літературі [11] розвиток визначається як процес цілеспрямованої зміни в часі економічних, технічних, організаційних або соціальних параметрів соціально-економічної системи, що передбачає комплекс певних дій для досягнення поставлених цілей; процес закономірної зміни, переходу з одного стану в інший, більш досконалий, перехід від старого якісного стану до нового, від простого до складного, від нижчого до вищого. Розвиток спрямований на досягнення довгострокових цілей системи, а отже, має стратегічну спрямованість.

Уперше термін «сталий розвиток» (англ. sustainable development) був використаний прем'єр-міністром Норвегії Гру Харлемом Брундландом при підготовці звіту для ООН «Наше спільне майбутнє» у 1987 р. Зокрема, сталий розвиток було визначено як розвиток суспільства, що дозволяє задовольняти потреби нинішнього покоління, не наносячи при цьому шкоди можливостям майбутніх поколінь для задоволення їхніх власних потреб [5]. Також під сталим розвитком розуміють загальну концепцію стосовно необхідності встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб і захис-

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

том інтересів майбутніх поколінь, включаючи їхню потребу в безпечному і здоровому довкіллі [12]; процес гармонізації продуктивних сил, забезпечення задоволення необхідних потреб усіх членів суспільства за умови збереження та поетапного відтворення цілісності природного середовища, створення можливостей для рівноваги між його потенціалом і вимогами людей усіх поколінь [13]. Як головну мету сталого розвитку учені визначають досягнення ринкової рівноваги, тобто такої симетричності процесів, що збалансовує деструкцію і відновлення, розпад і з'єднання, розподіл і інтеграцію. При цьому сталий розвиток визначається та забезпечується його детермінантами (універсальними чинниками / найбільш впливовими факторами, які наповнюють змістом та визначають тенденції змін): економічними, соціальними, екологічними, сутнісну характеристику яких наведено в табл. 1. Вказані усталені детермінанти сталого розвитку доцільно доповнити політичними, які можуть впливати на рівень наявних можливостей і загроз сталого розвитку. Роль політичних детермінант підтверджується основними тенденціями розвитку сучасної геополітичної структури сучасного світу, у межах якої відбувається постійне розширення центрів сили (США, ЄС, КНР, Російська Федерація та ін.) та зміна їхнього впливу на світовому та регіональному рівнях, унаслідок якої посилюється світова нестабільність.

Таблиця 1

Сутнісні характеристики домінант сталого розвитку

Домінанти	Сутнісна характеристика
Економічні	максимізація кінцевого результату при ефективному та збалансованому використанні фінансових ресурсів
Соціальні	підтримання належного рівня життя населення, забезпечення умов для збереження здоров'я, створення місць прикладання праці, забезпечення певного рівня доходів громадян, можливості задоволення культурних і естетичних потреб, протидія дискримінації
Екологічні	збереження фізичної і біологічної ресурсної бази й екосистеми

Джерело: побудовано авторкою за [17].

Відповідно до положень системного підходу детермінанти взаємопов'язані міжелементними взаємозв'язками, перебувають у гармонійному поєднанні та забезпечують синергійний ефект суспільного розвитку, при цьому перебуваючи під впливом такого розвитку. У роботі О. Кулініч продемонстровано такий взаємовплив та взаємозв'язок детермінант сталого розвитку: економічні та соціальні елементи, взаємодіючи один з одним, породжують такі нові завдання, як досягнення справедливості всередині одного покоління (наприклад, щодо розподілу доходів) та надання цілеспрямованої допомоги бідним верствам населення; взаємодія економічних і екологічних елементів – збалансовують сферу виробництва та її вплив на навколишнє середовище з відновленням природи та її ресурсів; соціальні та екологічні елементи – визначають внутрішньопоколінну та міжпоколінну рівність, включаючи дотримання прав майбутніх поколінь та участі населення у процесі прийняття рішень [6]. Політичні детермінанти, у свою чергу, тісно взаємопов'язані з економічними, соціальними та екологічними факторами через можливі зміни в політиці урядів світових держав, встановлення обмежень або, навпаки, лібералізації режимів для окремих країн-учасниць, зміщенням пріоритетів зовнішньоекономічної політики країн-партнерів тощо.

Досліджуючи сталий розвиток учені [1; 2; 19] особливу увагу приділяють його економічній детермінанті, зокрема фінансовому забезпеченню, яке дозволяє досягти оптимального на конкретний період співвідношення альтернативних напрямів розвитку з методами й механізмами їх досягнення.

Прийняття на глобальному рівні у 2015 р. та адаптація до умов України у 2016 р. Цілей сталого розвитку (ЦСР) за підтримки Міністерства економічного розвитку України зумовило необхідність урахування ЦСР у процесах макроекономічного програмування та прогнозування, стратегічного планування розвитку, реформування вітчизняної статистики з метою побудови інноваційної системи моніторингу суспільного прогресу [15]. Стратегію реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 рр., яка передбачає систематичне проведення реформи управління державними фінансами як складової системи державного управління, прорахунки та невідповідності якого викликають ризики для відновлення та зростання економіки з метою побудови ефективної та конкурентоспроможної національної економіки [14]. Необхідність забезпечення реалізації постулатів зазначеної Стратегії зумовили потребу в розробці новітніх методів формування та реалізації державної фінансової політики, яка визначає систему заходів, форм, методів мобілізації, розподілу й використання фінансових ресурсів країни державними інститутами з метою виконання державою своїх функцій відповідно до визначених світовим суспільством цілей сталого розвитку.

На сьогодні в економічній літературі не сформувався єдиного погляду щодо розкриття сутності поняття «державна фінансова політика». Так, В. Малишко та А. Пучко державну фінансову політику визначають як форму реалізації функцій фінансів, спрямовану на досягнення цілей держави з мінімальними витратами й достатньою ефективністю [7]. Г. Східницька під державною фінансовою політикою сталого розвитку пропонує розуміти частину соціально-економічної політики держави щодо забезпечення збалансованого зростання фінансових ресурсів у всіх ланках фінансової системи країни, фінансового забезпечення виконання соціально-економічних програм країни і регіонів, спрямованих на зростання рівня і якості життя населення [17]. Важливою складовою створення умов для прискорення розвитку окремих регіонів країни є забезпечення фінансової автономії органів місцевого самоврядування та підвищення ефективності використання фінансових ресурсів територіальними громадами, що потребує розроблення та використання відповідних механізмів забезпечення достатніх обсягів їх фінансування [21].

І. Запатріна зазначає, що державна фінансова політика визначає основні напрями використання фінансів на перспективу та на поточні потреби, при цьому враховуються шляхи досягнення поставлених цілей, передбачених економічною політикою, а також міжнародні фактори, можливості зростання фінансових ресурсів [4].

Узагальнення наукових підходів дозволяє визначити сутність державної фінансової політики сталого розвитку як комплекс дій і заходів держави, спрямованих на мобілізацію, розподіл і використання фінансових ресурсів країни для формування конкурентоспроможної національної економіки, забезпечення соціально-економічного зростання та підвищення добробуту населення, посилення статусу держави на світовій геополітичній арені в умовах зростання зовнішніх викликів та загроз. Таке визначення, на нашу думку, дозволяє конкретизувати цілі та завдання державної фінансової політики, розробити комплекс дій і заходів держави щодо її формування та реалізації, врахувати тенденції зміни зовнішніх факторів, які можуть обумовити відхилення фактичних показників від запланованих.

За результатами 2019 року Україна має здобутки за 15 цілями з 17. Основним серед цих здобутків варто виділити скорочення рівня бідності з 58,3 % у 2015 р. до 43,2 % у 2018 р., що стало можливим внаслідок підвищення рівня оплати праці та рівня охоплення населення житловою субсидією (з 12 % у 2014 р. до 64 % у 2017 р.). Іншим здобутком є позитивне сальдо зовнішньої торгівлі ІКТ послугами (у 2,5 раза) в

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

результаті покращення умов для розвитку малого і середнього бізнесу. Також впроваджено високошвидкісний інтернет 4G. Крім того, з 2015 року в Україні почали активно створюватись об'єднані територіальні громади (+1029 одиниць) за рахунок зростання у 41,5 раза державної підтримки місцевого та регіонального розвитку. При цьому основними перешкодами на шляху розбудови економіки України залишаються зношеність та застаріла інфраструктура, недостатнє фінансове та ресурсне забезпечення, низька ефективність державного управління. Ускладнюють ситуацію і виклики, пов'язані з пандемією COVID-19.

Узагальнення наукових досліджень дозволяє визначити такі складові елементи державної фінансової політики, як грошово-кредитна, бюджетна, інвестиційна та фіскальна (табл. 2).

Таблиця 2

Наукові підходи до визначення сутності складових елементів державної фінансової політики

Складові елементи державної фінансової політики	Сутність складових елементів державної фінансової політики
Грошово-кредитна політика	комплекс заходів у сфері грошового обігу та кредиту, спрямованих на забезпечення стабільності грошової одиниці України шляхом використання визначених Законом «Про Національний банк України» засобів і методів [8]
Бюджетна політика	сукупність економічних і адміністративних заходів, що застосовує держава з метою стабілізації та підвищення ефективності національної економіки, використовуючи, головним чином, бюджетні та податкові механізми [9]
Інвестиційна політика	система заходів, що визначають обсяг, структуру та основні напрями всіх вкладень інвестиційних ресурсів різної форми (фізичних, фінансових, матеріальних, нематеріальних, інтелектуальних) для забезпечення високих темпів розвитку економіки через концентрацію інвестицій на тих інвестиційних проєктах, від яких залежать досягнення високих темпів розвитку виробництва, збалансованість та ефективність економіки, одержання максимального приросту продукції і доходу на одиницю витрат, а також для створення в країні соціального середовища, яке відповідає вимогам суспільства щодо необхідної якості життя, належного рівня задоволення соціальних стандартів з урахуванням потреб майбутніх поколінь [20]
Фіскальна політика	діяльність держави щодо встановлення і стягнення податків, зокрема, з формування державних доходів за допомогою постійних і тимчасових джерел, встановлення видів податків, платників, об'єктів, пільг, механізму зарахування [10]

Практична реалізація державної фінансової політики забезпечується на основі розробки множини спектру заходів, способів, інструментів, зорієнтованих на розробку та реалізацію фінансової стратегії сталого розвитку [17]. Систематизація наукових підходів та поглядів щодо науково-методичного забезпечення процесів формування та реалізації державної фінансової політики дозволило розробити структурно-логічну схему формування механізму її реалізації, що сприятиме підвищенню ефективності державної фінансової політики як детермінанти сталого розвитку в умовах глобалізації (рис. 1).

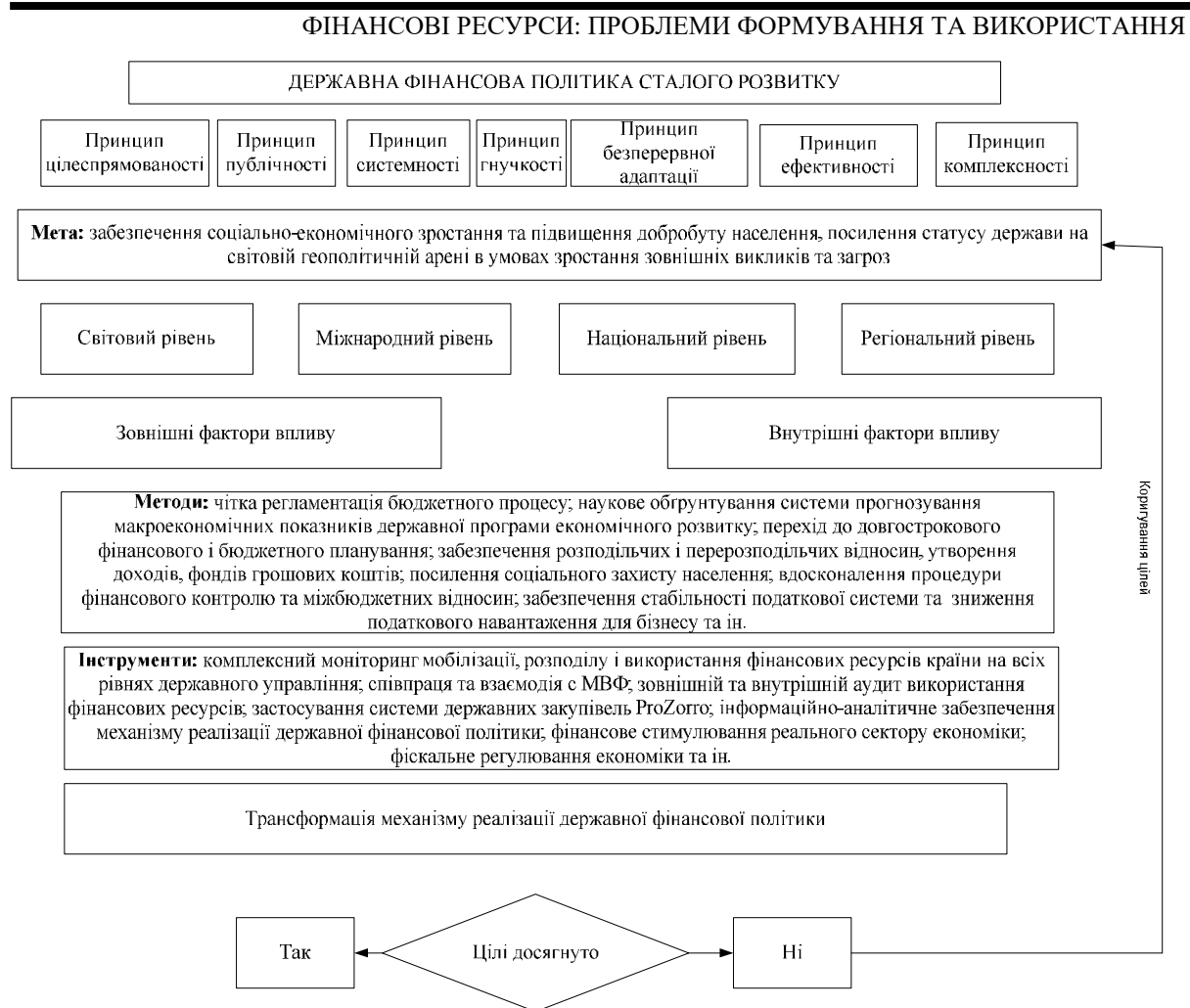

Рис. 1. Структурно-логічна схема формування механізму реалізації державної фінансової політики як детермінанти сталого розвитку в умовах глобалізації
Джерело: побудовано авторкою.

Практичні аспекти функціонування механізму реалізації державної фінансової політики сприятимуть вирішенню проблеми підвищення ефективності мобілізації та використання фінансових ресурсів держави. При цьому органам державної влади та органам місцевого самоврядування необхідно приділяти більше уваги саме забезпеченню прозорості та легітимності зазначених процесів. Першочерговим завданням є поглиблення структурних реформ із децентралізації влади, успішна реалізація яких сприятиме підвищенню рівня відповідальності розпорядників бюджетних коштів. Крім того, подальшого вдосконалення потребує нормативно-правове поле, яке регламентує бюджетний процес, формування та розподіл державних фінансів на національному й регіональному рівнях з метою імплементації норм та вимог ЄС та МВФ. При визначенні напрямів використання державних фінансів доцільно враховувати цілі сталого розвитку, відповідно до яких визначаються завдання державної фінансової політики. Лише гармонійне поєднання економічних, соціальних, екологічних та політичних складових дозволить мінімізувати негативні наслідки зовнішніх викликів і загроз, зумовлених глобалізаційними процесами, змінами в геополітичному середовищі та погіршенні екологічної ситуації у світі. З огляду на те, що сталий розвиток здебільшого орієнтується саме на раціональному використанні природних ресурсів, створення необхідних умов для відтворення людини та захисту навколишнього середовища, одним з основних напрямів державної фінансової політики має бути передбачено послідовну фінансову підт-

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

римку екологічних програм на національному та регіональному рівнях. У загальному підсумку запропонований механізм реалізації державної фінансової політики сприятиме підвищенню ефективності використання державних фінансів та дозволить підвищити довіру як з боку суспільства, так і потенційних інвесторів, а також посилити вплив України на динаміку сучасних світових процесів.

Висновки відповідно до статті. В умовах зростання зовнішніх викликів і загроз на світовому рівні та для України зокрема, підвищується роль і значення державної фінансової політики, основними завданнями якої є створення умов для максимізації обсягів державних фінансів та їх ефективний розподіл для забезпечення соціально-економічного зростання та підвищення добробуту населення. Державна фінансова політика визначає пріоритети для грошово-кредитної, бюджетної, фіскальної та інвестиційної політик, перебуваючи з ними в тісному діалектичному зв'язку, реалізується за допомогою фінансових механізмів регулювання, стимулювання та контролю за економічними, соціальними та екологічними процесами. Водночас державна фінансова політика багато в чому визначається стабільністю правового поля, політичним курсом уряду та змінами геополітичної ситуації. Спрямованість і вплив державної фінансової політики визначається стадією економічного циклу, рівнем законодавчого регулювання всіх суб'єктів фінансової системи, а також ступенем відкритості національної економіки. При цьому ефективність державної фінансової політики як детермінанти сталого розвитку визначається рівнем взаємозв'язків та взаємовпливу її складових елементів (грошово-кредитна політика, фіскальна політика, бюджетна політика, інвестиційна політика), а також ступенем інтегрованості національної економіки до світового економічного простору.

Список використаних джерел

1. Ботвіна Н. О. Фінансова політика сталого розвитку агросфери: монографія. Київ: ННЦ ІАЕ, 2011. 303 с.
2. Державне регулювання економіки: навч. посіб. / С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін. Київ: КНЕУ, 2000. 316 с.
3. Добровільний національний огляд. URL: <https://cutt.ly/lhEsmKK>.
4. Запатріна І. В. Формування фінансової політики держави: євроінтеграційний вимір. *Вісник КНЕТУ*. 2012. № 2. С. 59–73.
5. Козир Т. О. Практичні аспекти стратегічного планування розвитку сільських територій. *Теорія та практика державного управління*. 2009. Вип. 3 (26). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpu_2009_3_46.
6. Кулініч О. М. Сталий розвиток національної екології як ознака цивілізаційних процесів ХХІ століття. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 1 (127). С. 25–31.
7. Малишко В. В., Пучко А. О. Фінансова політика держави на сучасному етапі. *Траєкторія науки*. 2017. Т. 3 № 1. URL: <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/5847320.pdf>.
8. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://cutt.ly/shEsbwf>.
9. Петричко М. М., Басара М. М. Бюджетна політика України: теоретичний та практичний аспекти. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 2. С. 579.
10. Податкова система України: підручник / В. М. Федосов, В. М. Опарін, Г. О. П'ятаченко та ін.; за ред. В. М. Федосова. Київ: Либідь, 1994. 464 с.
11. Пономаренко В. С., Тридід О. М., Кизим М. О. Стратегія розвитку підприємства в умовах кризи: монографія. Харків: ІНЖЕК, 2003. 328 с.
12. Попова О. Л. Екологізація агросфери в контексті сприяння сільському розвитку. *Науковий вісник НУБіП України*. 2011. Вип. 163/1. С. 227.
13. Розміщення продуктивних сил України: навч. метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / С. І. Дорогунцов та ін. Київ: КНЕУ, 2000. 363 с.
14. Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки. URL: <https://cutt.ly/DhEsWO5>.

15. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. URL: https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf.

16. Стукало Н. В., Литвин М. В., Полішко Г. Г. Теоретико-методологічні основи глобальної фінансової кризи. *Економічний простір*. 2015. № 101. С. 51–61.

17. Східницька Г. В. Фінансова політика сталого розвитку. *Сталий розвиток економіки*. 2015. № 1[26]. С. 226–232.

18. Тодорюк С. І., Кутаренко Н. Я. Детермінанти сталого розвитку в органічному сільському господарстві України. *Агросвіт*. 2016. № 8. С. 34–39.

19. Шклярчук С. Г. Финансовая система: структура, механизм функционирования, оптимизация : монографія. Київ : Нора-принт, 2003. 568 с.

20. Яценко А. В. Формування інвестиційної політики зі стратегічних позицій розвитку України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 8. С. 12–17.

21. Shkarlet S., Dolozina I., Dubyna M. Budgetary revenue breakdown at the local level of public administration in federal countries. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2019. Vol. 5(3). Pp. 218–224.

22. Shkarlet S., Dubyna M., Hrubliak O., Zhavoronok A. Theoretical and applied provisions of the research of the state budget deficit in the countries of Central and Eastern Europe. *Administration & Public Management Review*. 2019. Vol. (32). Pp. 120–138.

References

1. Botvina, N. O. (2011). *Finansova polityka staloho rozvytku ahrosfery [The financial policy of sustainable development of agrosphere]*. NNTs IAE.

2. Chystov, S. M., Nykyforov, A. Ye., Kutsenko, T. F. etc. (2000). *Derzhavne rehuliuвання ekonomiky [State regulation of the economy]*. KNEU.

3. *Dobrovolnyi natsionalnyi ohliad [Voluntary national review]*. URL: <https://cutt.ly/ThEsmKK>.

4. Zapatrina, I. V. (2012). Formuvannya finansovoi polityky derzhavy: evrointehratsiynyi vymir [Formation of the financial policy of the state: the European integration dimension]. *Visnyk KNETU – KNETU Bulletin*, 2, pp. 59–73.

5. Kozyr, T. O. (2009). Praktychni aspekty stratehichnoho planuvannya rozvytku silskykh terytorii [Practical aspects of strategic planning of rural development]. *Teoriia ta praktyka derzhavnogo upravlinnia – Theory and practice of public administration*, 3(26). <http://www.nbu.gov.ua>.

6. Kulinich, O. M. (2012). Stalyi rozvytok natsionalnoi ekolohii yak oznaka tsyvilizatsiinykh protsesiv KhKhI stolittia [Sustainable development of national ecology as a sign of civilization processes of the XXI century]. *Aktualni problemy ekonomiky – Current economic problems*, 1(127), pp. 25–31.

7. Malyshko, V. V., Puchko, A. O. (2017). Finansova polityka derzhavy na suchasnomu etapi [Financial policy of the state at the present stage]. *Traiektoriia nauky – The trajectory of science*, 3(1). <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/5847320.pdf>.

8. *Ofitsiynyi sait Natsionalnogo banku Ukrainy [Official site of the National Bank of Ukraine]*. <https://cutt.ly/shEsbwf>

9. Petrychko, M. M., Basara, M. M. (2016). Biudzhethna polityka Ukrainy: teoretychnyi ta praktychnyi aspekty [Budget policy of Ukraine: theoretical and practical aspects]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and society*, 2, pp. 579.

10. Fedosov, V. M. (Ed.). (1994). *Podatkova systema Ukrainy [Tax system of Ukraine]*. Lybid.

11. Ponomarenko V. S., Trydid, O. M., Kyzym, M. O. (2003). *Stratehiia rozvytku pidpriemstva v umovakh kryzy [Enterprise development strategy in a crisis]*. INZhEK.

12. Popova, O. L. (2011). Ekolohizatsiia ahrosfery v konteksti spryiannia silskomu rozvytku [Greening of the agrosphere in the context of promoting rural development]. *Naukovyi visnyk NUBiP Ukrainy – Scientific Bulletin of NULES of Ukraine*, 163/1, pp. 227.

13. Dorohuntsov, S. I., Pitiurenko, Yu. I., Oliinyk, Ya. B. etc. (2000). Rozmishchennia produktyvnykh syl Ukrainy [Location of productive forces of Ukraine]. KNEU.

14. *Stratehiia reformuvannya systemy upravlinnia derzhavnymy finansamy na 2017-2020 roky [Strategy for reforming the public financial management system for 2017-2020]*. <https://cutt.ly/DhEsWO5>.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

15. *Stratehiia staloho rozvytku Ukrainy do 2030 roku [Strategy of sustainable development of Ukraine until 2030]*. https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf.

16. Stukalo, N. V., Lytvyn, M. V., Polishko, H. H. (2015). Teoretyko-metodolohichni osnovy hlobalnoi finansovoi kryzy [Theoretical and methodological foundations of the global financial crisis]. *Ekonomichnyi prostir – Economic space*, 101, pp. 51–62.

17. Shkhidnytska, H. V. (2015). Finansova polityka staloho rozvytku [Financial policy of sustainable development]. *Stalyi rozvytok ekonomiky – Sustainable economic development*, 1[26], pp. 226–232.

18. Todoriuk, S. I., Kutarenko, N. Ya. (2016). Determinanty staloho rozvytku v orhanichnomu silskomu hospodarstvi Ukrainy [Determinants of sustainable development in organic agriculture of Ukraine]. *Agrosvit*, 8, pp. 34–39.

19. Shkliaruk, S. H. (2003). *Fynansovaia systema: struktura, mekhanyzm funktsyonyrovanyia, optymyzatsiia [The financial system: structure, mechanism of functioning, optimization]*. Nora-prynt.

20. Iatsenko, A. V. (2010). Formuvannia investytsiinoi polityky zi stratehichnykh pozytsii rozvytku Ukrainy [Formation of investment policy from the strategic standpoint of Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 8, pp. 12–17.

21. Shkarlet, S., Dolozina, I., & Dubyna, M. (2019). Budgetary revenue breakdown at the local level of public administration in federal countries. *Baltic Journal of Economic Studies*, 5(3), pp. 218-224.

22. Shkarlet, S., Dubyna, M., Hrubliak, O., Zhavoronok, A. (2019). Theoretical and applied provisions of the research of the state budget deficit in the countries of Central and Eastern Europe. *Administration & Public Management Review*, 32, pp. 120–138.

Вовк Вікторія Яківна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри банківської справи, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, м. Харків, 61166, Україна).

Вовк Вікторія Яковлевна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри банківського дела, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, г. Харків, 61166, Україна).

Vovk Victoria – Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Banking, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Av., 61166 Kharkiv, Ukraine).

E-mail: victoriavovk@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5680-2967>

ResearcherID: N-6605-2018